

ŞANLIURFA'DA BOŞANMIŞ KADINLARIN BOŞANMA DENEYİMLERİ

Divorce Experiences of Divorced Women in Şanlıurfa

Fatma KÖROĞLU İNALI¹
Hatice ŞAHİN²

Araştırma / Research

www.toplumvekultur.com

<https://doi.org/10.48131/jscs.1663559>

Başvuru/Received 22.03.2025
Kabul/Accepted 22.06.2025
Sayfa/Page 49-68

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi,
Harran Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, Sosyoloji Anabilim Dalı
fatmakorogluinali@gmail.com

ORCID: 0009-0006-3376-7664

² Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Fen-
Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
htcsn43@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7123-6411

Atf/Citation:

Köroğlu İnalı, Fatma ve Şahin, H. (2025).
Şanlıurfa'da boşanmış kadınların boşanma
deneyimleri, *Toplum ve Kültür Araştırmaları*
Dergisi, (15), 49-68

Öz

Evlilik ve boşanma iki insan arasındaki anlaşma olması açısından bireyleri ilgilendiren bir konu olmasının yanı sıra toplumsal düzenin sağlanması açısından da toplumu ilgilendiren bir konudur. Bu açıdan değerlendirildiğinde evlilik ve boşanma modern toplumlarda yasalarla çerçevesi çizilmiş konulardır. Boşanma, Türk Medeni Kanunu'nda evlilik birliği içindeki her iki bireye de hak olarak sunulmuştur, ancak özellikle Şanlıurfa'da boşanma kararının alınmasından başlayarak boşanmanın gerçekleşmesine kadar geçen süreçte kadınlar açısından oldukça sıkıntılı geçebilmektedir. Bu nedenle bu çalışmada Şanlıurfa'da yaşayan boşanmış kadınların boşanma deneyimleri ele alınmış ve toplumsal cinsiyet normlarının boşanma süreci üzerindeki etkisi anlaşılmak istenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılırken, kadınların boşanma sürecini nasıl yönettiklerini ve neler yaşadıklarını kendi deneyimleri üzerinden anlamak ve boşanmaya yönelik anlamlandırmalarını çözümlemek amacıyla fenomenolojik desen ekseninde hareket edilmiştir. 14 kişiden oluşan katılımcılar, amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiş ve araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına cevap vermesi istenmiştir. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ortamlarda gerçekleştirilmiş ve kendilerine etik kurallara ilişkin bilgiler verilmiştir. Katılımcılardan izin alınarak ses kayıt cihazı ile görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz tekniği ile MAXQDA programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları evlilik, boşanma, boşanma sonrası hayat ve yaşama dair tavsiyeler başlıklarıyla dört ana tema altında değerlendirilmiştir. Bu çalışma ile Şanlıurfa'nın yerel dinamikleri de göz önünde bulundurularak boşanmanın ataerkillik cinsiyet normları ile ilişkisi ortaya çıkarılarak toplumda var olan şiddet olaylarının önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın sonucunda Şanlıurfa gibi ataerkillik toplumlarda boşanmış kadınların karşılaştığı zorlukların, toplumsal, psikolojik ve bireysel stratejilerle aşılabileceğini ve bu stratejilerin kadınların yeniden güçlü bir şekilde hayata tutunmalarını sağladığı ortaya koyulmuştur. **Anahtar Kelimeler:** Evlilik, Boşanma, Ataerkillik, Şanlıurfa.

Abstract

Marriage and divorce, while agreements between two individuals, are also matters of societal concern due to their role in maintaining social order. Accordingly, marriage and divorce are regulated by legal frameworks in modern societies. Under the Turkish Civil Code, divorce is recognized as a legal right granted equally to both parties within a marital union. However, in şanlıurfa, the period between deciding to divorce and the finalization of the process can be particularly challenging for women. This study explores the divorce experiences of women living in şanlıurfa and aims to understand the influence of gender norms on the divorce process. A qualitative research method was employed, using a phenomenological approach to examine how women navigate the divorce process, what they experience, and how they interpret divorce based on their lived experiences. The study sample consisted of 14 women selected through purposive sampling. Participants responded to semi-structured interview questions prepared by the researchers. Interviews were conducted in environments where participants felt comfortable, and ethical guidelines were clearly communicated. With the participants' informed consent, the interviews were audio-recorded. The research data were analyzed using descriptive analysis techniques via MAXQDA software. The findings were organized under four main themes: marriage, divorce, post-divorce life, and recommendations for life. By taking into account the local dynamics of şanlıurfa, this study seeks to uncover the relationship between divorce and patriarchal gender norms, aiming to contribute to the prevention of gender-based violence in society. The study concludes that the challenges faced by divorced women in patriarchal contexts like şanlıurfa can be addressed through social, psychological, and individual strategies, which ultimately empower women to reengage with life more resiliently. **Keywords: Marriage, Divorce, Patriarchy, şanlıurfa.**

Giriş

Erkek bedeni ve kadın bedeninin biyolojik farklılıklarının, toplumsal alanda da farklılıklara yol açtığı inancı toplumsal cinsiyet normlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Feminist kuramlar, bu “farklılık” inancının karşısında erkeklerin ve kadınların davranış ve deneyimlerindeki farklılıkların izini sürerek toplumsal alanda değişmez olarak görùlen bu normların temelinde i. biyoloji, ii. toplumsal kurumların rol gereksinimleri ve iii. öteki’ni üretme çabası olduğunu ileri sürer (Lengermann ve Niebrugge, 2018, s.303). Özellikle Simone de Beauvoir’ın başını çektiği feminist kuramcılar, bu farklılıkların eril kùltür tarafından hem üretilen hem de kendisini yeniden üretmek için kullanılan bir süreç olarak kabul ederken bu düzenin sürdürùlmesinde kendini tanımayan kadınların da rol sahibi olduğu tezini savunur (Lengermann ve Niebrugge, 2018, s.305).

Kadınların kendilerini tanıma süreçleri aslında toplumun kùltürel değerlerinden bağımsız değildir. Toplumsal kurumların işleyişi bireylerin birer özne konumuna gelerek karar alma süreçlerinde etkin rol almasını belirleyen önemli unsurlar arasında yer alır. Bu noktada Judith Butler (2018, ss.45-46) kadınların özne olarak var oluşunu belirleyen siyasi iktidardan bağımsız olmadığını ve toplumsal cinsiyetin her zaman toplumun siyasi ve kùltürel keşişme noktalarından ayırmanın imkânsız olduğunu vurgular. şanlıurfa’daki toplumsal cinsiyet normlarının ve rollerinin görünümleri de siyasi ve kùltürel bağlamlar içinde değerlendirilmesi gereken bir konu olarak ele alınmak zorundadır.

Toplumsal rol kavramı toplumun bireyden istediği davranış kalıbına vurgu yaparken (Vatandaş, 2007, s.33), toplumsal cinsiyet rolleri toplum ve kùltür tarafından üretilmiş ön kabuller ve kalıp yargılarla yüzyıllar boyunca oluşturulmuş geleneklerin bir ürünü ve sonucu olarak (Berktaş, 2012, s.16) toplumun erkeklerden ve kadınlardan beklediği davranış kalıplarını ifade eder. Kadın yüzyıllar boyunca bu roller çerçevesinde ev içinde ve ev işleriyle tanımlanırken, erkek kamusal alanın bir parçası olarak ev içi ve aile sorumluluklarından uzak tutulmuştur (şenol ve Kılıç, 2021, s.192). Kadının ev içinde tanımlanması bir taraftan kadını kamusal alanın tehlikelerinden koruyan bir “sığınak” olarak görülürken diğer taraftan baskı ve kontrol alanı olan “hapishane” olarak da değerlendirilmektedir. Bu karşıt görüşler arasında ev, toplumsal cinsiyet rol ve sorumluluklarının yeniden üretildeği alan olarak ortaya çıkmaktadır (Koçak Turhanoglu ve Beklan Çetin, 2023). Bu kamusal/özel alan ayrımı içerisinde kadınlar siyasal ve ekonomik etkinliklerden uzak tutularak erkek üstünlüğü ve egemenliğine dayalı ataerkil zihniyetin yeniden üretimi sağlanmaktadır (Günindi Ersöz, 2015)

Ataerkil cinsiyet normlarının en önemli göstergeleri, kadının kamusal alana katılımdan uzak tutulma, siyasal alanda söz sahibi olmanın engellenmesi, ev içinde karar alma süreçlerine katılımın engellenmesidir. Kadını özel ve kamusal alanda ikincilleştiren ataerkil cinsiyet normları başta kadınların eğitim ve ekonomik faaliyet alanlarından uzaklaşmasına neden olduğu için hayatını tek başına sürdürmesini de engelleyen bir noktaya getirmektedir. Kendini aile dışında var edemeyen kadınlar, özellikle sorunlu evliliklerini sürdürmek zorunda kalabilmektedirler. Bu durum eğitim seviyesi oldukça düşük olan şanlıurfa'da yaşayan kadınlar açısından daha keskin hale gelebilmektedir. Eğitim seviyesinin düşük olması toplumsal hayatta pek çok konuda kadınları geride bırakırken istihdam alanında da geride kalmasına neden olmaktadır. Bunun en önemli göstergelerinden biri de TRC2 Bölgesinde (şanlıurfa, Diyarbakır) %15,9 olan kadın istihdam oranıdır (İstatistiklerle Kadın, 2022). Kadınların hem eğitim alanından hem de istihdam alanından uzak kalması kamusal alanda görünürlüğünü etkilediği gibi sürdürdüğü yaşam biçimi dolayısıyla da ataerkil cinsiyet rollerinin yeniden üretimine katkı sağlayarak kadını ev içinde kalmaya ve dolayısıyla boşanma konusundaki karar alma süreçlerinden de uzaklaştırmaya neden olmaktadır.

Kadınların özel ve kamusal alanlarda var olabilmesi toplumların gelişmişlik düzeyine göre farklılık arz etse de ataerkil cinsiyet normlarının baskın olduğu toplumlarda “kadının varlığı” evlilik üzerinden temellendirilmektedir. “Kadın açısından evlilik topluluğa katılmanın tek yoludur” (Dudu Karaman ve Doğan, 2018, s.1477). Ancak Pınar İlkaracan (1998, s.9) tarafından yapılan çalışmada Güneydoğu'da evli kadınların %50,3'ünün evliliklerinde kendi rızalarının olmadığı görölmüştür.

Evlenme konusunda kendi rızaları olmasa dahi kadınların kendilerine kimlik edinmelerinin ve toplumsal hayatta var olabilmelerinin bazen tek yolu evlilik olduğu için kadınlar, aile içinde

yaşanan sorunlara rağmen evliliklerini sùrdùrme eğiliminde olabilmektedirler. Boşanma evlilik sözleşmesinin son bulması anlamında (Aydın, 2017, s.73) bu sözleşmeye taraf olan iki kişiyi ilgilendirdiği düşünùlse de toplumların yaşam biçimleri kişilerin dahil olduğu aile ya da akraba gruplarını da bu sözleşmenin başlatılması ya da sözleşmenin son bulması noktasında taraf hale getirebilmektedir. Bu nedenle sorunlu evliliklerin son bulması çoėu zaman iki kişiden daha fazla kişinin konuya müdahil olmasına neden olabilmektedir (Can ve Aksu, 2016). Ataerkil cinsiyet rollerinin ve geleneksel aile yapılarının baskın olduğu şanlıurfa’da boşanma kadınlar açısından ciddi zorluklarla bař etme sürecine dönüşebilmektedir (Gezer Tuğrul, 2018, s.10).

1. Metodoloji

Çalışmada geleneksel toplum yapısı özelliği gösteren ve ataerkil cinsiyet normlarının baskın olarak yaşandığı şanlıurfa’da kadınların boşanma deneyimleri ele alınarak toplumsal cinsiyet normlarının boşanma sürecindeki etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şanlıurfa’da yaşayan kadınların evlilik kararlarını nasıl aldıkları, evlilikleri sırasında karşılaştıkları sorunlar, boşanma kararını nasıl aldıkları, boşanma sürecini nasıl yönettikleri, boşanma sürecinde ve sonrasında hangi zorluklarla karşılaştıkları ve toplum içerisinde boşanmalarına yönelik nasıl tepkiler aldıkları şeklinde belirlenen araştırma problemleri üzerinden araştırma yapılmıştır. Araştırmada derinlikli bilgiler alınmak istendiği ve boşanmış kadınların boşanma fenomenini ve boşanma deneyimlerini nasıl anlamlandırdıkları ortaya konulmak istendiği için nitel araştırma yöntemine dayalı fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Fenomenoloji, bireylerin belirli bir olguyu nasıl deneyimlediğini ve bu deneyime nasıl anlam verdiğini anlamaya çalışan nitel bir araştırma desendir. Deneyimin ne olduğuna ve nasıl yaşandığına odaklanır; bu yönùyle yüzeydeki gözlemlerden çok, yaşantının özünü betimlemeyi amaçlar. Kavramsal olarak “görüngù bilimi” anlamına gelir ve bireyin öznel deneyimini merkeze alır (Özdemir ve Tuti, 2023, s.220).

Araştırmanın katılımcılarına nitel araştırma yöntemi bağlamında sıklıkla kullanılan ve araştırmacıya araştırma sürecinde esneklikler sağlayan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile hazırlanmış sorular yöneltirmiştir. Araştırmanın evreni şanlıurfa şehir merkezinde yaşayan ve boşanmış kadınları kapsarken araştırmanın örneklemini amaçlı örneklem tekniği ile seçilen ve nitel araştırmanın uygunluk oranı esas alınarak seçilen 14 kişi oluştırmaktadır. Seçilen 14 kişi ile yapılan görüşmelerin verileri MAXQDA programı kullanılarak betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın verileri “evlilik kararı ve süreci, boşanma, boşanma sonrası hayat ve yaşama dair tavsiyeler” başlıkları altında ele alınmıştır.

Araştırmaya başlamadan önce etik kurul izni alınmış ve sonrasında araştırma yapılmıştır. Araştırmanın bulguları değerlendirilirken Katılımcıların kimliklerinin gizli kalması amacıyla katılımcılar K1, K2 ...K14 şeklinde kodlanmıştır. Araştırma sürecinde ve sonrasında tüm etik kurallara uygun davranılmıştır.

2.Bulgular

2.1. Evlilik Kararı ve Süreci

Evlilik, hemen her toplumda görùlen ve iki kişi arasındaki bir sözleşme olsa da toplumların içinde bulundukları kültürel ve hukuki yapılara göre farklılık göstermektedir. Türk Medeni Kanunu (2001), bir erkek ve bir kadının evlenme şekillerini tanımlamış ve bunun dışında yapılan her türlü kültürel sözleşmeyi reddetmiştir. Bunun yanı sıra evlilik toplumun kültürel, dini, ekonomik, ideolojik ve ailevi nitelikleriyle yakından ilişkilidir. Dolayısıyla insanların evliliğe yükledikleri anlamlar ve evlilik biçimleri farklılık göstermektedir. Özellikle eř seçimi (Aydın, 2017, ss.69-70) ile başlayan süreç bireyin tüm hayatını etkileyebilmektedir. Türkiye genelinde evliliklerin %56,8'i görücü usulü ile gerçekteşirken bu oran farklı değişkenlerle değerlendirildiğinde %46,1'i görücü usulü ve kendi rızasıyla, %34,9'u kendi kararı ve ailesinin rızasıyla, %10,7'si görücü usulü ve kendi görüşü sorulmadan aile kararıyla evlendikleri görülmüştür (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021). Araştırmanın katılımcılarının 6'sı görücü usulüyle evlendiklerini belirtirken, 8'i severek evlendiklerini belirtmişlerdir. Ancak severek evlenenlerde de ilişkinin başlamasından kısa süre sonra toplum ve aileler tarafından evlilik baskısıyla karşılaştıkları belirtilmiştir. İki insanın birbirini tanıma, ardından evlilik ya da ayrılık kararı alma süreci olan sevgililik sürecinin toplumsal baskılar nedeniyle hızlı geçirildiği belirtilmiş ve insanlar birbirlerini tanıyamadan evlenmişlerdir.

Görücü usulüyle evlilik, çoğunlukla geleneksel aile yapılarının baskın olduğu yerlerde erkeğin ailesinin kızı seçmesi olsa da (Sezen, 2005, s.186) bazı durumlarda bu evlilik türü akraba evliliklerini (Ayan ve diğerleri, 2002) de kapsamaktadır. K 4 (39) evliliğinin başlamasını şu şekilde aktarıırken görücü usulüyle yapılan evliliğin aynı zamanda bir akraba evliliği olduğunu da vurgulamıştır: "Amcamın oğlu ile zorla evlendirildim. Görücü usulü bir evliktir. Ailelerimiz bu evliliği ayarladı. Flört dönemi olmadı, nişanlandık ve evlendik." Aileler soylarını korumak, toprak bütünlüğü sağlamak, aynı kültürden çocukların daha iyi anlaşması (Ayan ve diğerleri, 2002; Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012, s.134) gibi nedenlerle çocuklarını akraba evliliğine yönlendirirken akraba evliliklerinin hem sağlık açısından (Nar, 2012) hem de aile içi ilişkilerde çeşitli sorunlara yol açtığı (Polat, 2017, s.84) da yapılan çalışmalarla gösterilmektedir.

“Severek evlendik” diyenlerde de bölgenin geleneksel yapısı nedeniyle aslında evlendiğı adamın karakterini tam olarak anlamadan, ailesine laf gelmesin diye hızlı bir şekilde evlendikleri gör÷lmektedir. K3 (31) boşandığı eşiyle evlenme sürecini řu şekilde aktarmıştır: “Aynı iř yerindeydik, ilaç firmasındaalışıyorduk. Tanıştık ve severek evlendik. Ben ailemi toplum içinde kötü duruma dūřürmemek için ilişkinin adını bir an önce koymak istedim.” Evlilik öncesi tanışma sürecinin hızlandırılması eşlerin birbirinin kişisel özelliklerini tanımasını zorlaştırdığı için evlilik sürecinde çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Özellikle evlilik sürecinde yaşanan, eşler arasındaki iletişim bozukluğı, ev içi sorumlulukların eşitsiz dağılımı, aile içindeki rollerde yaşanan sorunlar, ocuk yetiştirme konusundaki anlaşmazlıklar, aldatma, şiddet, yalan gibi sorunların evlilik öncesi yetersiz farkındalık olarak kabul edilen birbirini tanımadan ve aceleyle evlenmenin sonucu olduğı dūř÷n÷lmektedir (Yüce ve Yaman, 2022).

Araştırmanın temel bulguları arasında da evlilik sürecinde yaşanan önemli sorunlar arasında şiddet, zorbalık, yalan, aldatma, ev içi sorumluluklar, çocukların bakımı gibi sorunlar dile getirilmiştir. Ayrıca Butler’ın (2018) da ifade ettiğı üzere, kadınlık ve erkeklik sabit ve özsel kimlikler değıl; toplumsal normların tekrar yoluyla inşa ettiğı edimsel rollerdir. Bu bağlamda, katılımcı kadınların ev içi ve eř olma konuları, cinsiyetlendirilmiş pratikler aracılığıyla şekillenmiş; kadınlık rolleri, ailevi sorumluluklar ve ev içi emek üzerinden toplumsal olarak kurgulanmıştır.

Carole Pateman’a (1988) göre evlilik, görünürde karşılıklı rızaya dayanan medeni bir sözleşme gibi sunulsa da gerçekte kadınların görünmeyen, ücretsiz ve cinsiyete dayalı emeğini temel alan bir “emek sözleşmesi” niteliğindedir. Kadın ‘eř’ olduğunda, aynı zamanda ev içi emek gücüne dönüşürken; erkeğin ev içindeki otoritesi, bu sözleşme aracılığıyla doğıal ve meşru bir hak gibi sunulmaktadır. Bu çerçeve de erkek, hane halkının geçimini sağıladığı sürece evliliğin egemen tarafı olarak konumlanmakta; kadının ev içindeki duygusal, fiziksel ve yeniden üretim emeğı ise görünmez kılınmaktadır. Söz konusu yapı, evliliğı yalnızca bir duygusal birliktelik değıl, ataerkil iş bölümünü yeniden üreten bir emek düzeni olarak tanımlar.

Pateman’ın bu teorik çerçevesi, çalışmada gör÷ř÷len kadınların deneyimleriyle de örtüşmektedir. Örneğin K5 (60), evlilik içinde yaşadığı sorunlara rağımen ailesinden destek göremediğini şu sözlerle ifade etmiştir: “Her küs÷p baba evine döndüğ÷mde ‘evine bakmıyor mu?’ sorularına yanıtlım ‘bakıyor’ olunca onlar da ‘e sen daha ne istiyorsun’ cevabını verirlerdi.” Bu ifade, erkeğin yalnızca ekonomik geçim sağılayıcısı olarak tanımlandığını; buna karşılık kadının karşılaştığı duygusal ya da psikolojik sorunların ailesi tarafından görmezden geldiğini göstermektedir. Böylece, toplumsal cinsiyet rolleri içinde erkekten yalnızca geçim sağılama yüküml÷l÷ğü beklenirken, kadının çok boyutlu ev içi emeğı doğıallaştırılmakta ve aile kurumları aracılığıyla kadının özel alandaki ikincil konumu yeniden üretilmektedir.

Kendilerini evlilikleri sırasında değersiz hisseden kadınlar kendilerini evin hizmetçisi konumunda görmektedirler.

Ben bu evlilikte kendimi hasta hissettim abi, sevilmediğimi hissettim kendimi orada sadece o evin ihtiyaçlarını gideren, çocuklara bakan hizmetçilik yapan biri gibi gördüm. Hani belki bir hizmet inin bile bir kıymeti vardır. Çünkü yaptığı şeyin karşılığında belli bir para alıyor. Çünkü bu onun içi, görevi. Çünkü hizmet i nedir, içi nedir, tanım bellidir, işte gelir evi temizler, yemek yapar, ortalığı toplar, bir şey yapar ve her ay karşılığında belli bir para alır ama bu onun içi dedim. Ki onun kadar bile bir değerim yokmuş. Yani kıymetim yokmuş. K1 (38)

Özellikle  ocuk bakımı ve çocukların yetiştirilmesi konusunda babanın sorumluluk almasının çocuğun zihinsel gelişimine, duygusal gelişimine, sosyal gelişimine ve cinsel kimlik gelişimine etkileri (Kuzucu, 2011) göz önünde bulundurulduğunda erkeklerin de sadece eşleri için değil öz evlatları için de büyük önemi olduğu görülmektedir. Ancak katılımcıların çoğunlukla  ocuk bakımı konusunda yalnız kaldıkları anlaşılmaktadır. Hatta K9 (30) “ ocuğum bayıldığında bile tek başıma hastaneye götürmüştüm, düşünün işte bana ne kadar yardımcı bir eř.” ifadesini kullanmıştır. Çocukların fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığına yönelik bulguların yanı sıra şiddete tanık olan çocuğunun tıbbi destek almasına da karşı çıktığını ifade eden K14 (40) bu durumu şu sözlerle aktarmaktadır:

Eski eşim kızımızla bağ kurmakta zorlanıyordu. Kızım çoğunlukla benimle vakit geçirmek isterdi. Çünkü babasıyla iletişim kurmakta zorlanıyordu. Zaten bir kez bile alıp parka g t rm şl ğ  yoktur, hatta bir keresinde bana şiddet uyguladığında kızım olaya şahit olmuştu ve sonra kızımda kekemelik olmuştu. Hemen psikolojik destek almamız gerektiğini söylediğimde ‘ben senin kızını özel doktora götürmem’ demişti, sanki ben bu kızı babamın evinden getirmişim gibi.

Geniş ailenin çekirdek aileye müdahalesi, özellikle evlilik sonrasında çiftler arasında yaşanan sorunların temel nedenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ana-oğul arasındaki duygusal ve simgesel bağ, gelinin evliliğe d hil olmasıyla tehdit altında hissedilmekte; kayınvalide oğunu paylaşmak istemezken, gelin de eşinin ilgisini kendiyile sınırlamak istemektedir. Bu karşılıklı beklenti  atışması, kayınvalide başta olmak üzere geniş aile  yeleri aracılığıyla çekirdek aileye yönelik otorite kurma, denetim uygulama ve duygusal bağlar üzerinden kontrol sağlama biçiminde müdahalelere yol açmaktadır. Çekirdek aile modelinin yaygınlaşmasıyla birlikte kadınların mek nsal olarak bağımsızlaşması bu müdahalelere karşı bir direnç gelişirse de fiziksel ayrılık müdahaleyi ortadan kaldırmamaktadır (Altınsu Sönmez, 2019). K9 (30), “Kayınvalidem ve kayınpederim evliliğimize sürekli müdahale ediyorlardı... G r ncem hemen ‘yok abi, buralardan ev alıp da paramı  ar  ur etme’ demişti.” sözleriyle bu durumu somutlaştırmakta; g r mce aracılığıyla yapılan yönlendirme gelinin karar alma süreçlerindeki özerkliğine zedelemekte ve çatışmayı derinleştirmektedir. Bu tür müdahaleler, yalnızca aile içi dengeleri değil, evliliğin sürecini ve niteliğini de belirleyen yapısal bir soruna işaret etmektedir (Bozkurt, 2021, s.104).

K10 (26) eşinin ailesiyle birlikte yaşadıkları evden taşınmak istediğinde yaşadığı durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

Kayınvalidem beni sırf kendisiyle aynı evde oturmayı reddettiğim için odaya kapatmıştı hem de eşimin gözleri önünde. Sonra da ben odada kilitliyken eşime ‘git oğlum, kimle ne yapmak istiyorsan, git yap sen erkeksin her istediğini yaparsın’ demişti. Düşünsenize bunu bana yapan da bir kadın, ne acı.

Geniş ailenin, özellikle kayınvalide fiğr n n, çekirdek aileye müdahalesi, genellikle geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine dayanır. Kadınların, kendi ailelerinin ve özellikle erkeklerin egemenliğini pekiştirmeyi amaçlayan bu tür müdahaleler, kadınların kendi evliliklerinde ve sosyal yaşamlarında özerkliklerini ve bağımsızlıklarını kısıtlar. Kayınvalidenin “erkeksin her istediğini yaparsın” şeklindeki söylemi, ataerkil toplumlarda erkeklerin üstünlük taslayan bir rol biçimini ve kadınların bu sistem içinde ne kadar dışlandığını yansıtır. Kadının, kadına yönelik bu tür bir davranışı sergilemesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ne kadar derin köklere sahip olduğunu ve geleneksel normların, kadınlar arasında da aynı şekilde sürdürülerek, kadınların birbirini bastırmalarına yol açabileceğini gösterir.

Geniş ailenin müdahalesinin yanı sıra, eşlerin birbirlerinin sosyal hayatına yaptığı müdahaleler, kadınların maruz kaldığı psikolojik şiddetin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Yıldız ve Dirik’in (2019, s.140) yaptığı çalışmada, bireylerin stresle baş etme süreçlerinde arkadaş ve özel kişilerin sunduğu desteğin belirleyici bir rol oynadığı ortaya konulmuştur. Ancak, kadınların sosyal hayatlarının kısıtlanması, bu destek ağlarının zayıflamasına yol açarak toplumsal izolasyon ve yalnızlık duygusunu pekiştirebilir. Bunun sonucunda, kadının genel yaşam memnuniyeti olumsuz etkilenebilir.

Eşim, evlendikten sonra arkadaşlarımla görüşmemi istemiyordu. Evde kalmamı ve sadece onun ailesiyle vakit geçirmemi bekliyordu. Bir gün parkta yürüyüş yaparken bir kadınla tanıştım. O kadınla konuşmak bana çok iyi geldi çünkü uzun zamandır kimseyle böyle rahatça sohb t etmemiştim. Eşime bu durumdan bahsettim ve kendisinin de tanışmasını istedim, bu durumu öğrenince çok kızdı ve benim dışarı çıkmamı daha da kısıtladı. ‘Senin arkadaşlarımla g r şmene gerek yok, ben sana yeterim’ derdi. Hatta herhangi bir tartışmamızda parkta tanıştığım kadının beni bu şekilde yönlendirdiğini düşündüğünü anladım. Zaten zamanla ben de kendimi herkesten geri çektim ve kendimi çok yalnız hissetmeye başladım ve sosyal hayatım tamamen kısıtlandı. K14 (40)

K14’ n bu ifadesi, toplumsal cinsiyet rollerinin ve evlilik içindeki g   dinamiklerinin bir yansıması olarak kadının sosyal hayatının kısıtlanmasının psikolojik ve sosyolojik etkilerini açıkça ortaya koymaktadır. Eşinin, kadının arkadaşlarıyla görüşmesini engellemesi ve yalnızca kendi ailesiyle vakit geçirmesini istemesi, ataerkil normların ve erkek egemenliğinin evlilik içindeki etkilerini pekiştiren bir davranış örneğidir. Eşinin kadının sosyal etkileşimlerini sınırlaması, kadının özerkliğini ve bireysel kimliğini tehdit etmekte, aynı zamanda toplumsal izolasyon ve yalnızlık hissine yol açmaktadır. Bu durum, kadının sosyal destek ağlarını zayıflatırken, evlilikteki g  

dengeşizliklerini daha da derinleştirir ve kadının kendini sosyal çevresinden dışlanmış hissetmesine neden olur. Eşinin “ben sana yeterim” gibi ifadeleri, kadının toplumsal ilişkilerinin denetlenmesi ve özne olarak varlığının kısıtlanması anlamına gelir. Sonuç olarak, bu tür müdahaleler, kadınların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde maruz kaldıkları psikolojik şiddetin bir biçimi olarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve kadının toplumsal alandaki özerkliğini ihlal etmektedir.

Evliliğimizde belki de ilk kez kocamı yürüyüşe çıkmaya ikna etmiştim, yani o kadar sevindim ki geri ilk ve son olmuştu. Neyse biz yryşteyken yine o çok sevdiği arkadaşlarından biri aradı, kocama telefonda ‘napıyorsun, neredesin’ gibi bir şey sordu. Kocam da ‘bir işim var’ dedi sadece. Telefonu kapattıktan sonra neden ‘eşimle yürüyüşe çıktık’ demedin? diye sormuştum. Beni geiştirip sus falan getirdiğime pişman etme demişti. Nasıl bir baskı varsa adamın üstünde, karısıyla akşam yürüyüşüne çıktığını bile çevresiyle paylaşamıyordu. K10 (26)

Bu ifadeyle K10, ataerkil cinsiyet normlarının ilişkilerini nasıl şekillendirdiği göstermektedir. Kocanın, eşinin varlığını ve birlikte vakit geçirme çabalarını çevresine açıklayamaması, ataerkil normların evlilik içindeki iktidar ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini ve bireysel özgürlükleri nasıl kısıtladığını gösterir. Bu durum, eşler arası iletişimdeki eşitsizliği derinleştirirken, kadının sosyal çevresinden izole olmasına ve psikolojik olarak dışlanmışlık hissetmesine yol açar. Kocanın bu şekilde davranması, toplumsal baskılarla şekillenen bir erkek kimliği oluştururken, kadın için toplumsal izolasyon ve özerkliğin kısıtlanması gibi olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Evlilik içindeki eşitsizlikler, kadının sosyal yaşamının kısıtlanması ve geniş ailelerin evliliklere sürekli müdahalesi, bireylerin psikolojik ve duygusal sağlığını olumsuz etkilemiş; iletişim eksiklikleri, şiddet, psikolojik baskılar ve kişisel özgürlüklerin yok sayılması gibi faktörler, uzun vadede boşanma kararlarını tetiklemiştir. Bu dinamikler, evliliğin temelini zayıflatmış ve eşler arasındaki bağları kopararak, sonuç olarak boşanmayı kaçınılmaz hale getirmiştir.

2.2. Boşanma

Türk Medeni Kanunu’na (2001) göre; zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme, terk, akıl hastalığı, evlilik birliğinin sarsılması gibi nedenlerle eşlerden biri diğerine dava açabilir. Boşanma süreci, eşlerin anlaşmaya varıp varmamalarına bağlı olarak iki farklı şekilde ilerleyebilir. Eşlerden birinin dava aması durumunda, diğer eşin de aynı yönde bir görüş bildirilmesi halinde, taraflar arasında uzlaşmaya gidilerek anlaşmalı boşanma süreci başlatılabilir. Ancak, eşler arasında bir uzlaşma sağlanamadığı takdirde, çekişmeli boşanma süreci devreye girer. Bu süreçte, taraflar arasındaki anlaşmazlıklar mahkeme aracılığıyla zlmeye çalışılır (nc, 2017).

Anlaşmalı boşanma, boşanmak isteyen çiftlerin evliliklerini sona erdirmek için, boşanma, velayet, nafaka ve mal paylaşımı gibi konularda karşılıklı olarak uzlaşmaya vararak mahkemeye

başvurdukları bir boşanma türüdür (Seçer, 2016). Bu boşanma türü, tarafların medeni bir şekilde ayrılmayı kabul etmeleri ve tüm hukuki süreçleri ortak rıza ile çözmeleri sayesinde, çekişmeli boşanmalara göre daha hızlı ve daha az stresli bir şekilde sonuçlanır. Anlaşmalı boşanma, her iki tarafın da haklarını koruyarak, mahkeme sürecini daha kısa sürede tamamlamalarına olanak tanır ve bu süreçte taraflar arasında daha az çatışma yaşanır. Katılımcılardan yedisi anlaşmalı olarak boşandıklarını belirtirken K12 (37) bu süreci “Anlaşmalı boşandığımız için ne çocuklarım zarar gördü o süreçte ne de ben, zaten yaşadığım kadar sorun yaşamıştım evliliğimde bir de boşanıırken sorun yaşamaya katlanamazdım.” şeklinde ifade ederek anlaşmalı boşanma sayesinde sürecin daha kolay atlatıldığını aktarmıştır.

Çekişmeli boşanma; boşanma, velayet, nafaka ve mal paylaşımı gibi konularda taraflar arasında anlaşmazlıkların bulunduğu ve bu anlaşmazlıkların çözümleri için mahkeme kararıyla sonuçlanan bir boşanma türüdür. Bu süreç, tarafların ciddi uyuşmazlıklar yaşadığı ve yargı müdahalesine ihtiyaç duyduğu durumları kapsar; dolayısıyla genellikle daha uzun, karmaşık ve streslidir (Aydın, 2023). Toplumsal cinsiyet aşıından bakıldığında, çekişmeli boşanma süreci özellikle kadınlar için daha zorlayıcı olabilir, çünkü kadınlar ekonomik bağımsızlık eksikliği, velayet konusunda karşılaştıkları güçlükler ve toplumsal baskılar nedeniyle daha dezavantajlı bir konumda yer alabilirler. Katılımcılardan yedisi çekişmeli boşanma süreci yaşadıklarını belirtirken K4 (39) üç yıl süren boşanma davasını aktarıırken kadının güvenli bildiğı alanı olan evinden kopuşunu ve hukuki sistemin bireyler üzerindeki yıpratıcı etkilerini anlatmaktadır. “Önce yuvam bildiğim yerden kaşmak zorunda kaldım, üstüne bir de bitmek bilmeyen hukuki süreçler yaşadım. Mahkemelerde kızım süründü, ben süründüm. Bir insan boşanmak istiyorsa bu neden 3 yıl sürsün?” Kadınların boşanma sürecinde karşılaştıkları zorluklar, hukuki süreçlerin karmaşıklığı ve toplumsal baskılar, kişisel ve toplumsal düzeyde daha derin sorunları gözler önüne serer.

Türkiye’de boşanma konusu sadece Türk Medeni Kanunu’nun belirlediğı şartlara göre yapılmamaktadır. Aynı zamanda ataerkil toplumsal cinsiyet normlarının hüküm sürdüğü tüm toplumlarda olduğu gibi Türkiye’de de evlilik aklının son bulması anlamına gelen boşanma geniş ailenin, akrabaların ve toplumun da bu konuya müdahil olmasına neden olabilmektedir (Can ve Aksu, 2016, s.893). Bu nedenle özellikle kadınların boşanma kararı alması sadece eşini değıl aynı zamanda hem kendi ailesini hem de eşinin ailesini boşanmaya ikna etmesine zorlayan bir süreç dönüşebilmektedir (Arıkan, 1996).

K4 (39), boşanmanın birey için hem psikolojik hem de toplumsal açıdan ne kadar zorlayıcı bir deneyim olduğunu ve bu sürecin, özellikle kadınlar için toplumsal cinsiyet normlarının, ailevi beklentilerin ve ekonomik bağımsızlık eksikliğinin ne kadar etkili olduğunu şu sözlerle ifade ederken

ailelerin ve toplumun boşanma konusundaki olumsuz yargıları, bireyin kendi kararını verirken yaşadığı zorlukları derinleştirdiğini de göstermektedir.

Boşanma sürecinde hem maddi hem de manevi olarak çok zorlandım, ailem boşanma kararımı asla kabul etmedi, bana gelinlikle çıktın kefeninle dönersin ancak dediler. K4 (39)

K4' n boşanma kararına kefeninle dönersin cevabı toplumda evliliğin bir başarı boşanmanın bir başarısızlık ve onursuzluk olduğunu düşündüğünü desteklemektedir. Kadınların boşanması, bazı toplumlarda hala “başarısızlık” olarak görülür ve bu da kadının toplumsal kabul görmesini zorlaştırır. Aile içindeki destek eksikliği, kadının bu yargılara karşı tek başına mücadele etmesini zorlaştırır.

Ailedeki g   dinamikleri, kadının boşanma sürecindeki kararlarını etkileyebilir. Toplumsal olarak erkekler daha çok güç sahibi olarak kabul edildiği için, kadınlar boşanmayı istemelerine rağmen, aile içindeki erkeklerin baskıları ve engellemeleri nedeniyle bu kararlarını uygulamada zorluk yaşayabilirler. Aile içindeki ekonomik kaynaklar da genellikle erkeklerin kontrolünde olduğunda, kadınların boşanma sonrası yaşamlarını sürdürebilmesi için yeterli gelire sahip olmamaları, onları ekonomik olarak zor duruma sokabilir ve boşanma kararlarında etkili olabilir. Bu anlamda K2 (2) boşanma kararı sürecinde ailesindeki erkeklerin yaklaşımını şu şeklide ifade etmektedir. “Babamdan destek aldım ama abilerim boşanma kararına karşı  ıktı. Bu durum benim için oldukça zordu.” K2 (28)

Kadının boşanma sürecinde yaşadığı maddi zorluklar ve aile içinde desteğin olmaması, toplumsal normlara, cinsiyet rollerine ve aile içindeki g   dinamiklerine bağlı olarak daha da derinleşir. Sonuç olarak, kadının maddi zorluklar ve aile desteği eksikliği nedeniyle boşanma süreci daha karmaşık ve acı verici hale gelir, bu da kadının toplumsal normlar ve g   dinamikleri nedeniyle kendini savunmasız hissetmesine yol açabilir ve boşanma sonrası süreçte de bu sorunlar devam edebilir.

2.3. Boşanma Sonrası Hayat

Katılımcı kadınların bazıları boşanma sonrasında, psikolojik rahatlama ve özgürlük duygusu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Boşanmanın ardından, daha önce evliliklerinde yaşadıkları psikolojik baskılardan, şiddetten ve sürekli güvensizlik duygusundan kurtulduklarını ifade eden kadınlar, ruhsal ve fiziksel sağlıklarında belirgin bir iyileşme yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Göker ve Selçuk'un (2023) yaptıkları çalışmada kadınların boşanma sonrası süreçte psikolojik olarak sorunlar yaşadıkları tespit edilmesine rağmen bu çalışmaya katılan ve özellikle evliliklerinde şiddet gören ya da duygusal baskı altında olan kadınlar, boşanma sonrası bu baskılardan uzaklaşarak huzurlu bir

yaşam sürmeye başladıkları aktarılmıştır. Araştırmaya göre, boşanmış kadınların başlarını rahatça yastığa koyabilmeleri, ruhsal sağlıklarında önemli bir iyileşmeyi işaret etmektedir.

Boşandıktan sonra psikolojik ve mental olarak çok daha iyiyim. En azından başımı yastığa koyduğumda rahat bir şekilde uyuyorum. ... Psikolojik olarak bence çok iyi geldi bu bana. Çünkü ben aslında farkında değilmişim. Hani ben kısıtlanmadığımı, özgürlüğümün engellenmediğini zannediyordum. ... Camdan bir fanusun içerisindeymişim ve ben bunu görmemişim. ... Ne düşünce anlamından ne fiziksel olarak ne dış dünyayla ilgili olarak hiçbir şekilde özgür değilmişim. K1 (38)

Bir gün huzurlu uyku uyuduğum bir ev değildi. (Gözleri doluyor.) İki döşeğim bir yorganımla boşandıktan sonra geçtiğim evde hiç değilse kafamı yastığa rahat koyuyordum. K5 (60)

Boşanma özellikle toplumsal hayattaki etiketlenmeye bağlı olarak kadınların ekonomik ve toplumsal bağımsızlık kazanma olasılıklarını kısıtlasa da (Korucu, 2023, s.98) boşanma sonrasında ekonomik bağımsızlık kazanma sonucu ortaya çıkan kendine güvenme hissi kadınlara kendini gerçekleştirme fırsatı da sunar. Boşanmış kadınlar, kendi hayatlarını kontrol etme şansı bulur ve kendilerine yeni bir yaşam kurma konusunda daha fazla özgürlük elde ederler. Bu durum, kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini aşma sürecinin önemli bir parçası olarak değerlendirilebilir (Karakuş, 2022, s.251). Ancak bu süreç Şanlıurfa'nın ataerkil yapısı içinde erkek kardeş müdahalelerinin yoğunlaşmasına da neden olabilecek çift yönlü bir süreçtir. Bu noktada K2 (28) erkek kardeşleriyle girdiği mücadeleyi ancak onları hayatından çıkararak başatabilmiştir.

Boşandıktan sonra yeni bir hayat açıldı resmen. Yani iyi yönlerini şimdi söylemeyeceğim ama mesela abilerimin eşimle evliken bana asla müdahaleleri olmazken boşandığım gibi başladılar. Hani çalışmam bile onların gözünde şu an yanlış görünüyor. ... Ya ben böyle güçlü bir şekilde durunca aracımı da alınca dediler bu kız bayağı bayağı bir şey yapmaya başladı. Kendine güvenmeye başladı diye düşündüler. Biz bunu biraz daha ezelim nasıl daha vurabiliriz, ezebiliriz diye uğraşmaya başladılar. Hepsisiyle irtibatı kestim. Bana lazım değiller. K2 (28)

Boşanma sonrası kadınlar, birçok zorlukla karşı karşıya kalabilmektedir. Bunlar arasında ekonomik zorluklar, toplumsal damgalar ve çocukların bakımına yönelik sorumluluklar öne çıkmaktadır (Can ve Aksu, 2016, s.899). Boşanmış kadınlar, toplumsal cinsiyet rolleri ve aile içindeki geleneksel görevlerle ilgili beklentiler nedeniyle, “dul kadın” olarak etiketlenebilmektedirler. Bu etiket, kadınların toplumsal saygınlıklarını zedeleyebilir ve onları yalnızlaştırabilir. Özellikle boşanmış kadınların cinselliklerini rahat yaşayarak “kötü kadın” olacaklarına yönelik anlayış onları “dul kadın” olarak damgalamaktadır.

Boşanma bir kadın için en büyük kısıtlama süreci gibi bir şey oluyor, özellikle de Doğudaysanız. Evliken yapabildiğiniz birçok şeyi boşandıktan sonra yapamıyorsunuz. İki kere düşünmek zorundasınız çünkü insanlar size hep ‘acaba’ gözüyle bakıyor. ... Bekarken ya da evliken yaptığınız makyajı boşandıktan sonra yapamıyorsunuz, giyim tarzınızı değiştirmek zorunda kalıyorsunuz. Mesela topuklu ayakkabıyı evliken giydiğinizde ‘ne kadar yakışmış’ deniyor; bekarken ‘evlenmek istiyor herhalde’ deniyor ama hoş görülüyor. Boşandıktan sonra ise ... ‘aranıyor’ gibi bakılıyor. En acı olanı da bu tutumları en yakın çevrenizden görmek. ... Ne kadar duruşunuz olsa da fark etmiyor; sürdüğünüz kırmızı ruj bile onlara göre cüretkâr sayılıyor ama aslında değil. İnsanlar sizin de kadın olduğunuzu, bazı şeylere ihtiyacınız olduğunu görmezden geliyor.

Yani erkeklerin zaten bakış açısını az çok hepimiz biliyoruz boşanmış kadına. Hani boşanmış kadın hani nasıl desem yani iş görme açısından (cinselliği ima ediyor) hani öyle söyleyeyim, erkeklerin bu bakış açısı vardı ama ben hiçbir zaman taviz vermedim çünkü. Hani de öyle işte senin ihtiyacın vardır. K8 (27)

şanlıurfa'daki araştırma bulguları, evlilik sürecinde ev işleri ve ocuk bakımına ilişkin sorumlulukların büyük ölçüde kadınlara yüklendiğini ortaya koymaktadır. Erkeklerin iş gücüne katılımı, onların ev içi sorumluluklardan uzak kalmasına neden olurken, çalışan kadınlar hem iş hayatı hem de ev içi görevler arasında denge kurmak zorunda kalarak çift yük altına girmektedir. Öte yandan, ev hanımı olan kadınların sosyal hayata katılımda yaşadığı sorunlar, toplumsal cinsiyet rollerinin pekişmesine ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam etmesine yol açmaktadır.

Çocuğumuzun sorumluluğu tamamen benim üzerimdeydi, eşim bu konuda pek yardımcı olmuyordu, hatta oğlumda beyaz kan hastalığı çıkmıştı, o dönem yine ksp babamın evine gelmiştim. Biz günlerce oğlumla hastanede kalmıştık bir kez bile gelmemişti, abim bile bana o zaman demişti, “bu nasıl baba” diye. K14 (40)

Boşanma sonrası çocukların velayetinin anneye verilmesi, çocukların bakım süreçlerinin büyük ölçüde annelerin sorumluluğuna geçmesine neden olmaktadır. Bu durum, babaların çocuklarıyla daha az vakit geçirmesine ve ev içi kuralları belirleme ve uygulama konusunda daha az etkin olmalarına yol açmaktadır. Çocukların yetiştirilmesinde ebeveynlerin birlikte kurallar belirlemesi ve destekleyici bir tutum sergilemesi, çocuğun psikolojik ve sosyal gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde, ebeveynler arası iletişim eksiklikleri ve uyum sorunları, çocuğun duygusal ve davranışsal sorunlar yaşamasına sebep olabilir (Erdemir Aşıkoğlu ve diğerleri, 2024).

Boşandıktan sonra, babalarının çocuklara kurallarla ilgili yaklaşımı oldukça farklı oldu. Babalarıyla geçirdikleri hafta sonlarında çocuklar daha serbest bir ortamda bulunuyorlar. Babaları onlara sınırsızca teknolojik cihazlarla oynama ve abur cubur yeme izni veriyor. ... Babasının evinde kuralların olmaması ve daha serbest bir ortamda bulunmaları, benim kurallarına uyma konusunda direnç göstermelerine neden oluyor. K1 (38)

Boşandıktan sonra çocuklarının velayetini alan K1 (38) eski eşinin çocukları ona karşı bir silah olarak kullandığını ve boşandıktan sonra da çatışmaların sürmesine devam ettiğini aktarmaktadır. “Boşandıktan sonra çocuklarımla velayeti bende kaldı, ancak eski eşim çocukları benim canımı yakmak için bir araç olarak kullanmaya başladı. Babalarını görmeye gidip geldikten sonra çocuklarımla huyu suyu değişiyor, hırınlaşıyorlar, bana düşman gibi bakıyorlar. Evlilik içinde zaten babalık yapmıyordu, boşandıktan sonra düşmanlık yapmaya başladı” K1 (38).

Boşanmış ebeveynlerin arasında süregelen düşmanlık ve olumsuz etkileşim çocuklar üzerinde ciddi psikolojik etkiler yaratabilmektedir (şahin, 2021, s.172). Bu durum, çocukların duygusal istikrarını ve güvenli bağlarını zedeleyebilir. Çocukların annelerine ve babalarına karşı hissettikleri duygular, genellikle ebeveynlerinin tutumları ve davranışlarıyla şekillenir. Bu tür bir

ortamda, çocukların annelerine ve babalarına olan duygu ve ilişkileri olumsuz bir şekilde evrimleşebilir, bu da onların davranışlarında değişikliklere neden olabilir.

Çocukların boşanmış ebeveynleriyle olan ilişkilerinin, sağlıklı gelişim için gerekli olan güvenli bağlanma süreçlerini zorlaştırabileceği açıktır. Ayrıca, ebeveynlerin birbirleriyle olan olumsuz etkileşimleri, çocuklar üzerinde davranışsal sorunlara, öfke, kaygı ve güven eksikliklerine yol açabilir. Ebeveynler arasındaki düşmanlık, çocukların güvenli bir bağ kurmalarını ve sağlıklı bir şekilde duygusal gelişimlerini tamamlamalarını engelleyebilir. Bu bağlamda, boşanmış ebeveynlerin, çocuklarının duygusal ve psikolojik iyilik halleri için uyumlu ve destekleyici bir yaklaşım benimsemeleri önemlidir (Şahin, 2021).

Boşanma sonrası kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, şiddet, psikolojik baskılar ve toplumsal damgalamalarla mücadele ederken, aynı zamanda özgürlük, bağımsızlık ve kendi hayatlarını yeniden kurma fırsatına da sahiptirler. Boşanma süreci, kadınların psikolojik olarak iyileşmelerine, huzurlu bir yaşam sürmelerine olanak tanır. Bununla birlikte, toplumun boşanmış kadınlara yönelik olumsuz tutumları ve babasız çocuklarla yaşamının getirdiği zorluklar, toplumsal yapının hala geleneksel kalıplarla şekillendiğini gösteriyor. Toplumsal açıdan, boşanmış kadınlara yönelik daha kapsayıcı ve destekleyici bir toplum yapısının inşa edilmesi, bu süreçte önemli bir gerekliliktir.

2.4. Yaşama Dair Tavsiyeler

Boşanma, yalnızca hukuki bir süreç değil, aynı zamanda duygusal, psikolojik ve toplumsal açıdan da önemli bir dönüm noktasıdır. Bu sürecin ardından kişi, hayatına yeni bir yön vermek ve duygusal iyileşme sağlamak için çeşitli stratejiler geliştirmelidir. Katılımcıların verdikleri tavsiyeler, benzer durumda olan kadınlar için rehber niteliği taşımaktadır. Boşanma sonrası iyileşme sürecinde profesyonel destek almak, toplumsal baskılarla başa çıkmak ve kişisel sınırları korumak gibi önemli noktalar öne çıkmaktadır.

Öncelikle, boşanma süreci yalnızca bir ilişkinin sonlanmasından ibaret değildir; aynı zamanda kişisel bir yenilenme süreci başlatır. Bu noktada, profesyonel yardım almak, iyileşme sürecinin önemli bir parçasıdır. Katılımcıların verdiği tavsiyeler arasında terapi ve psikolojik destek almak sıklıkla vurgulanan bir konudur.

Kızım farklı şeylere tepki vermeye başlayınca pedagog desteği aldım. ... Bir süre git gel yaptım, sonra pedagog bana dedi ki: 'Mutlu anne, mutlu çocuk. Sürecin çocukla bir alakası yok. Siz mutlu olmadığınız sürece kızınız için yardımcı olamam.' İşte o zaman yetişkin terapisine başladım. İnanılmaz iyi geldi. Hâlâ beni terapiye yönlendiren pedagoga minnet duyuyum. (K3, 31)

K3, boşanma sürecinde kızıyla birlikte pedagog desteği aldığını ve bu desteğin her iki taraf için de çok faydalı olduğunu belirtmiştir. Çocukların bu süreçten etkilenmesi çok doğal olmakla birlikte, ebeveynlerin de duygusal destek alması, tüm aile bireylerinin iyileşme sürecini hızlandıracaktır. Bu tür profesyonel destekler, bireylerin yalnızca duygusal travmalarını atlatmalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda yaşamda bir sonraki adımı atabilmeleri için gerekli olan psikolojik dayanıklılığı kazandırır.

Terapi ve profesyonel destek almak, içsel karanlıkla başa çıkmanın bir yolu olabilir. Boşanma sonrası depresyon, kaygı ve umutsuzluk gibi duygular sıkça görülebilir. Bu süreçte kadınların, zihinsel sağlığını korumak için terapi almayı reddetmemeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Elveren, 2020, ss.20-22). K7 (34), bu konuda önemli bir öneri sunarak, boşanmış kadınların sadece eşlerinden değil, aynı zamanda zihinsel sınırlarından da “boşanması” gerektiğini belirtmiştir. Zihinsel olarak kendini eski ilişkiden, olumsuz düşüncelerden ve toplumun beklediği normlardan özgürleştirmek, duygusal iyileşmenin temel taşlarından biridir.

Yani çok şükür evet iyileşiyorum diyelim hala süreç devam ediyor. Hala ara ara terapiye de gidiyorum benim durumumda olanlar asla korkmasınlar. Terapi almaktan destek almaktan hiçbir şekilde korkmasınlar. Kesinlikle hani kendini gerçekten böyle bir karanlığa çekince ardı arkası kesilmiyor. Kafanın içindeki o düşünceler bitmiyor, kafanın içi susmuyor. O dönem dinlediğin şarkılar her şey. Ya bir yerde noktayı koyup her şeyi sıfırlamalısın. Sadece kocadan boşanmıyorsun, bir yerde düşüncelerinden de boşanman gerekiyor. Onlardan da boşan, yapmadığın şeyleri yap, yemediğin yemekleri ye, okumadığın şekilde kitap oku hani nasıl anlatsam size tarzını değiştir bir yerde. Hani ben bu değilim de o beni bu kalıba sokmuş, beni buna inandırmış diyorum ya benim bunu atlatmam çok zor oldu. Çünkü ben çok uzun bir dönem delirdiğimi düşündüm. Hani ilaçlar aldım, antidepresanlar. Hep üzülyordum. Ben neden delirdim acaba diye meğerse deliren ben değilmişim oymuş. Sadece beni buna inandırmış asla inanmasınlar. Kendilerini birilerinin çaresiz zavallı oluşuna inandırmamasınlar ve bu süreçte en önemli olan ikinci konuda şu ki, asla kimseyle bu süreci paylaşmasınlar. Yani millete oturup da her seferinde eşim bana şunu yaptı bunu yaptı. şöyle oldu böyle oldu diye dillendirmesinler. İnsanlar sizi hiçbir zaman tam anlamıyla anlamayacak. Bunu hiçbir zaman unutmayın. K7 (34)

Bir diğer önemli tavsiye, kişisel sınırları korumak ve sağlıklı ilişkiler kurmaktır. Kadınların, sevgi uğruna her şeye “evet” dememeleri gerektiği ifade edilmektedir. Özellikle, boşanmış kadınlar, bir sonraki ilişkilerinde geçmişteki hatalarından ders almalı ve sevgi adına kendilerini ezdirmemelidirler. Boşanmış bir kadın, bir ilişkiye girerken önce kendisini ve sınırlarını tanımalı, başkalarının eleştirilerini veya manipölasyonlarını kabul etmemelidir. K12 (37)'nin önerisi, sağlıklı bir ilişkide güven, saygı ve eşitlik gibi temel ilkelerin olması gerektiğidir. Bir ilişkideki sorunların, karşılıklı anlaşmazlıkların ya da ihanetlerin, sevgiyle çözülmeyeceği ve kişinin kendini kaybetmemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Boşanma sonrası yeniden başlamak, aynı zamanda duygusal olarak “yeniden doğmak” anlamına gelir. Bu süreç kadınlar için ekonomik zorluklar, aile desteğinin olmaması, toplumsal baskılar, çocuklarla ilgili sorunlar gibi nedenlerle oldukça zor olsa da (Bozkurt, 2021; Kucur ve

Kelebek, 2021) boşanma sonrasında K13 (32), mutsuz bir evlilikten boşanmanın daha sağlıklı bir seçenek olduğunu dile getirirken, bu sürecin sonunda daha huzurlu bir yaşamın mümkün olduğunu ifade etmektedir. Bu görüş, boşanmış kadınların toplumun onlara dayattığı, evli kalmak gibi baskılara karşı direnebilmeleri adına önemlidir. K13 (32)'ün belirttiği gibi, boşanma, bir son değil, yeni bir başlangıçtır. Tekrar evlenmek ya da başka bir ilişkiye girmek, kişisel olarak daha sağlıklı bir hale gelmek için önemli bir süreçtir. Kişinin kendi sınırlarını belirlemesi ve kendisine değer vermesi, bu sürecin sonunda daha güçlü bir birey olarak çıkmasına olanak tanır.

Boşanmanın ardından kadınlar, kendilerini kaybetmiş hissedebilirler. Ancak, zamanla bu süreçten daha güçlü çıkmak mümkündür. K14 (40), kadınların boşanma sonrası kendilerini değiştirmemeleri gerektiğini, çünkü asıl değişimin erkeğin davranışlarında olmadığını belirtmektedir. Kadınlar, kendilerini yeniden tanıyıp, kim olduklarını ve ne istediklerini keşfettiklerinde daha güçlü ve huzurlu bir yaşam kurabilirler.

Bir şey zaten başlayken neyse sonuna kadar öyledir, değişmiyor. Değişen aslında onlar değil biz kadınlar değişiyoruz. Tahammül seviyemiz zamanla artıyor, düzeltiriz, hallederiz diyoruz. Ben öyle gördüm. Ben değiştim çok şeyimden ödün verdim, hiç yapmadığım şeyler yaptım. Ben hiç kimsenin dizine kapanıp ağlayacak kafasında biri değildim ama sırf boşanmamak için, sırf dul kalmamak için, sırf evimden olmayayım diye bunu bile yaptım. Onlar değişmiyor yani, erkekler değişmiyorlar, değişen biz oluyoruz. Değişmesinler kadınlara tavsiyem değişmesinler. Evet boşandıktan sonraki hayat zor ama en azından zorluk içinde bir huzur var. Diğer türlü hem zorluk hem huzursuzluk var. K14 (40)

Boşanma sonrası iyileşme süreci, duygusal zorluklarla ve toplumsal baskılarla başa çıkmak için önemli bir dönüm noktasıdır. Bu süreç, yalnızca profesyonel destek almakla değil, aynı zamanda kişisel sınırları koruyarak ve toplumsal beklentilere karşı direnerek başarılı bir şekilde atlatılabilir. Kadınlar, boşanma sonrasında yeniden hayata tutunarak, güçlü bir şekilde ve sağlıklı bir şekilde yol almaya devam edebilirler.

Sonuç

Şanlıurfa'da yaşayan boşanmış kadınların evlilik, boşanma ve boşanma sonrası yaşam deneyimleri bu çalışmada, toplumsal cinsiyet normları, aile yapısı, toplumsal baskılar ve psikolojik süreçler bağlamında ele alınmıştır. Araştırma bulguları, evliliklerin büyük bir kısmının geleneksel normlara bağlı olarak görücü usulüyle gerçekleştiğini; severek evlenen kadınların dahi toplumsal baskı nedeniyle ilişkinin doğal seyrini yaşayamadan evliliğe zorlandıklarını ortaya koymuştur. Evlilik sürecinde ise kadınların toplumsal cinsiyet rollerine uygun biçimde ev içi iş yükünü üstlendikleri, çocuk bakımında yalnız bırakıldıkları ve iletişim sorunlarının sıklıkla yaşandığı anlaşılmaktadır. Geniş ailenin özellikle kayınvalide figürü üzerinden evliliğe müdahalesi, kadınların öznellik alanlarını daraltmakta, erkek egemenliğini yeniden üretmektedir.

Boşanma süreci, kadınlar için yalnızca hukuki bir ayrılık değil; aynı zamanda ekonomik, sosyal ve psikolojik mücadelelerle örülü çok katmanlı bir süreçtir. Anlaşmalı boşanma görece daha az yıpratıcı olsa da çekişmeli boşanmalarda kadınların adalet sistemine erişimde yaşadıkları zorluklar, toplumsal baskılar ve aile içi desteğin yetersizliği, boşanma sürecini daha da zorlaştırmaktadır. Boşanma kararı, kadınlar için çoğu zaman sadece eşe değil; aileye, akrabalara ve topluma karşı verilen bir mücadele h line gelmektedir. “Gelinlikle girilen evden kefenle çıkılır” anlayışı h l  kadınların  zg r iradeleri   n nde bir engel oluşturmaktadır.

Boşanma sonrası yaşam ise kadınlar açısından hem bir özgürleşme hem de toplumsal yeniden konumlanma süreci olarak tecrübe edilmektedir. Kadınlar, boşandıktan sonra ruhsal olarak rahatladıklarını, kendilerini daha güçlü ve bağımsız hissettiklerini ifade etseler de ekonomik zorluklar, erkek kardeş müdahaleleri ve “dul kadın” damgası gibi yeni sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadınların sosyal yaşamlarının, giyim tarzlarının ve arkadaşlık ilişkilerinin denetim altına alınması, ataerkil zihniyetin boşanma sonrasında da sürdüğünü göstermektedir. Ancak bu zorluklara rağmen, kadınların büyük çoğunluğu terapi, sosyal destek ağları ve kişisel farkındalık sayesinde daha huzurlu bir yaşam inşa etmeye başlamışlardır.

Sonuç olarak, bu çalışma, kadınların evlilikten boşanmaya ve boşanma sonrasına uzanan süreçte yaşadıkları deneyimlerin, yalnızca bireysel değil; toplumsal, kültürel ve yapısal nedenlere dayandığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, kadınların evlilik ve boşanma süreçlerinde yalnız bırakılmaması, sosyal hizmet desteği, psikolojik danışmanlık ve toplumsal farkındalık çalışmalarıyla desteklenmeleri gerekmektedir. Ataerkil yapının kadınlar üzerindeki tahakkümünü kırmak için toplumsal cinsiyet eşitliği temelli politikaların ve kapsayıcı sosyal müdahale mekanizmalarının hayata geçirilmesi elzemdir.

Kaynakça

- Altunsu Sönmez,  . (2019). Gelin kaynana  atışması üzerine sosyolojik bir analiz. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1001–1022.
<https://doi.org/10.26466/opus.595849>
- Arıkan,  . (1996). *Halkın boşanmaya ilişkin tutumları araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.
- Ayan, D., Beder şen, R., Yurtkuran, S., &  nal, G. (2002). Akraba evliliğinin kültür birikiminde ve toplum hayatındaki bazı görünümleri: Dil, din ve tıp. *Aile ve Toplum*, 5(5).

- Aydın, K. B. (2023). Türkiye’de boşanma olgusunun bekâr danışmanlığı teorisi açısından değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56, 1004-1032.
- Aydın, M. (2017). *Kurumlar sosyolojisi*. Açılım Kitap.
- Berktaş, F. (2012). *Tek tanrılı dinler karşısında kadın: Hristiyanlık’ ta ve İslamiyet’te kadının statüsüne karşılaştırmalı bir yaklaşım*. Metis.
- Bozkurt, A. (2021). Boşanma sürecinde ve sonrasında kadın. *On Dokuç Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 97-114.
- Butler, J. (2018). *Cinsiyet belası: Feminizm ve kimliğin altüst edilmesi* (Başak Ertür, Çev.). Metis.
- Can, A. & Aksu, B. (2016). Boşanma sürecinde ve sonrasında kadın. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 888-902. <https://doi.org/10.17755/esosder.25593>
- Dudu Karaman, E. & Doğan, N. (2018). Annelik rolü üzerine: Kadının “annelik” kimliği üzerinden tahakküm altına alınması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1475-1496.
- Elveren, A. H. (2020). *Boşanmış, çalışan ve çocuklu kadınlarda depresyon, algılanan stres düzeyleri ve gerçek yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa).
- Erdemir Aşıkoğlu, B., Sağkal, A. S. & Özdemir, Y. (2024). Türkiye’de boşanma sonrası birlikte ebeveynlik deneyimleri: Nitel bir çalışma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 24(62), 13-49.
- Gezer Tuğrul, Y. (2018). Erken Yaşta Evlendirilen Kadınların Evlilik Süreçleri, Deneyimleri ve Sonraki Yaşamları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Sosyoloji Notları*, 2(1), 2-38.
- Göker, M. & Selçuk, H. (2023). Şiddet mağduru kadınların boşanma sonrası süreçte uyguladığı ekonomik stratejiler. *Erciyes Akademik*, 37(3), 1277-1290. <https://doi.org/10.48070/erciyesakademik.1314742>
- Günindi Ersöz, A. (2015). Özel alan/kamusal alan dikotomisi: Kadınlığın “doğası” ve kamusal alandan dışlanmışlığı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 80-102.
- İlkkaracan, P. (1998). *Doğu Anadolu’da kadın ve aile. 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler (173-192)*. Tarih Vakfı Yayınları.
- İstatistiklerle Kadın, 2022. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2022-49668>

- Karakuş, G. (2022). Kadın kooperatiflerinin kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdaki rolü. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi (PIAR)*, 9(1), 247-259.
- Koçak Turhanoglu, A. & Beklan Çetin, O. (2023). Toplumsal cinsiyet bağlamında “ev”in anlamı ve ev ile kurulan ilişkinin farklılaşması. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 26(1), 40-60.
- Korucu, S. M. (2023). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadının boşanması ve boşanmanın sosyal boyutunun kadınlar açısından değerlendirilmesi. *Sağlık Hizmetlerinde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 3(2), 95-104.
- Kucur, F., & Kelebek, Ö. (2021). Boşanmış kadınların boşanma aşaması, süreci ve sonrasında yaşadıkları zorluklar: Esenler SHM örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 80, 231-266.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Lengermann, P. M., & Niebrugge, G. (2018). *Çağdaş feminist kuram*. İçinde. Ritzer & J. Stepnisky (Eds.), *Modern sosyoloji kuramları* (ss. 296–343). DeKi.
- Nar, M. ř. (2012). Tıbbi antropoloji: Akraba evliliklerinin patolojik etkileri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coęrafya Fakùltesi Dergisi*, 52(1), 223-241.
- Öncü, Ö. (2017). Eřlerin “anlaşmalı boşanma” çerçevesinde mal rejiminin tasfiyesine yönelik olarak yaptıkları anlaşmalar ve bu anlaşmaların uygulamada doğurduğu sorunlar. *D.E.Ü. Hukuk Fakùltesi Dergisi*, 19(Özel Sayı-2017), 793-835.
- Özdemir, M. & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakùltesi Dergisi*, 11(2), 217-235. <https://doi.org/10.57115/karefad.1331759>
- Pateman, C. (1988). *The sexual contract*. Stanford University Press.
- Polat, S. (2017). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve akraba evliliğinde kadının konumu*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.
- Seçer, Ö. (2016). Anlaşmalı boşanmada eşlerin yaptıkları anlaşma. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakùltesi Dergisi*, 7(2), 1-16.
- Sezen, L. (2005). Türkiye’de evlenme biçimleri. A.Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 27, 185-195.
- şahin, H. (2021). Çocuk haczi uygulamasına yönelik tepkiler: Twitter örneği. *Hafızâ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 167-180.

- Şenol, D. & Kılıç, S. (2021). Kadın, namus ve boşanma üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 6(16), 189-213. <http://dx.doi.org/10.46872/pj.417>
- Türk Medeni Kanunu. (2001, Aralık 8). *Resmî Gazete (Sayı: 24607)*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTerti p=5>
- Türkiye Aile Yapısı Araştırması. (2021). *Türkiye İstatistik Kurumu*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813#:~:text=Evliliklerin%20%56%2C8'i%20g%C3%B6r%C3%BCc%C3%BC%20usul%C3%BC%20ile%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti&text=Kendi%20karar%C4%B1%20ve%20ailesinin%20r%C4%B1zas%C4%B1%20ile%20evlenen%20erkeklerin%20oran%C4%B1%20%37,ise%20%252%2C8%20oldu>
- Vatandaş, D. D. C. (2011). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 35, 29-56.
- Yıldız, K., & Derik, D. (2019). Algılanan sosyal destek ve stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkide algılanan öz yeterliliğin rolü. *16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*, 31 Ekim–3 Kasım 2018, Antalya.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ. & Ergöçmen, B. (2012). Çocuk gelin olmaya giden yol. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 128-161.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız çift kör hakem.

Yazar Katkısı: Fatma KÖROĞLU İNALI %50, Hatice ŞAHİN %50 oranında katkı sağlamıştır.

Özgünlük Beyanı: Bu makale, Fatma KÖROĞLU İNALI'nın Hatice ŞAHİN danışmanlığında yazdığı/yazmakta olduğu "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Boşanma Nedenleri ve Kadın: Şanlıurfa Örneği" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma için Harran Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler etik kurulundan 09.01.2024 tarih ve 2024/03 sayılı etik kurul izni alınmış olup dergi sistemine yüklenmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: External Independent double blind review.

Author Contribution: Fatma KÖROĞLU İNALI tributed 50%, Hatice ŞAHİN contributed 50%.

Statement of Originality: This article was developed from the master's thesis titled "Reasons for Divorce and Women in the Context of Gender: The Şanlıurfa Example" written by Fatma KÖROĞLU İNALI and Hatice ŞAHİN.

Statement of Support and Acknowledgments: No support was received for the study.

Ethical Approval: For this study, an ethics committee permit dated 09.01.2024 and numbered 2024/03 was obtained from the Social and Human Sciences Ethics Committee of Harran University Rectorate and uploaded to the journal system.

Conflict of Interest Statement: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.